

БУХОРО ПСИХОЛОГИЯ ВА ХОРИЙ ТИЛЛАР ИНСТИТУТИ

№ 3, 2025

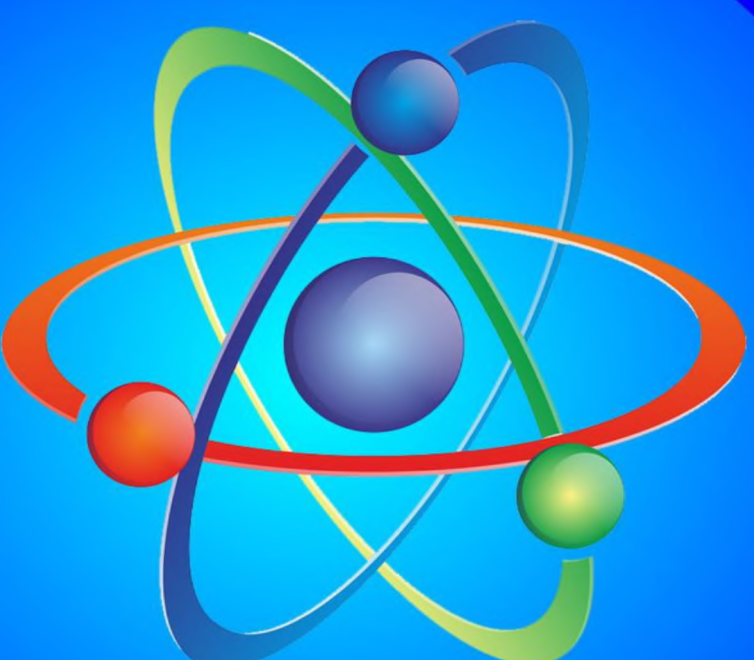
ILMIY AXBOROTNOMA

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК * SCIENTIFIC BULLETIN

БУХОРО ПСИХОЛОГИЯ ВА
ХОРИЙ ТИЛЛАР ИНСТИТУТИ

ИЛМИЙ

АХБОРОТНОМАСИ

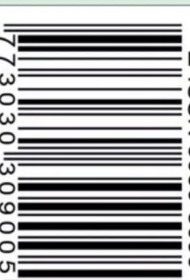
ISSN 3030-3710 (P)
ISSN 3030-3095 (E)

№ 3, 2025

ISSN 3030-3710

E-ISSN 3030-3095

<http://buxpxti.uz>

BOSH MUHARRIR:

Baratov Sharif Ramazanovich

psixologiya fanlari doktori, professor,

Xalqaro psixologiya fanlari akademiyasining haqiqiy aʼzosi (akademigi)

Bosh muharrir oʻrinbosari:

Shoumarov Gʻ.B. – Oʻzbekiston Respublikasi fanlar Akademiyasi Akademigi

TAHRIRIYAT KENGASHI AʼZOLARI

Masʼul kotib:

Sobirova D.A. – psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

XORIJ OLIMLARI

Kozlov V.V. - psixologiya fanlari doktori, akademik (Rossiya)

Malix S.B. -psixologiya fanlari doktori, akademik (Rossiya)

Maksimenko S.D. - psixologiya fanlari doktori, akademik (Ukraina)

Rejep Oʻzyurek -psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Darya Gaysina - Sasseks universiteti Psixologiya fakultetida genetika va epigenetika, PhD (Angliya)

OʻZBEKISTON OLIMLARI

PSIXOLOGIYA FANLARI

Umarov B.M. - psixologiya fanlari doktori, professor

Qodirov B.R. - psixologiya fanlari doktori, professor

Qodirov U.D. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Kadirov K.B. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Abdurasulov R.A. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Baratova D.Sh. -psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Utepbarganov M.A. - psixologiya fanlari doktori, professor

Nazarov A.M. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Atabayeva N.B. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Fayziyeva M.X. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Qarshiyeva D.S. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Abdullayeva D.U. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Arzikulov D.N. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Djurayev B. - psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ayrapetova A.G. - psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Usmanova M.N. - psixologiya fanlari nomzodi, professor

Raximova I.I. - psixologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ostanov Sh.Sh. - psixologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Rustamov Sh.Sh. - psixologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ibaydullayeva U.R. - psixologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Sobirov A.A. - psixologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)

PEDAGOGIKA FANLARI

Ibragimov X.I. - Oʻzbekiston Respublikasi fanlar Akademiyasi Akademigi

Olimov Sh.Sh. - pedagogika fanlari doktori, professor

Abdullayeva B.S. - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Hamroyev A.R. - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Rajabov T.I. - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

Dilova N.G. - pedagogika fanlari doktori (DSc), professor

FILOLOGIYA FANLARI

Shodmonov Q.B. – filologiya fanlari doktori, professor

Gadoyeva M.I. - filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Rajabov D.Z. - filologiya fanlari doktori, professor

Haydarov A.A. - filologiya fanlari doktori, professor

Astanova G.A. - filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Rasulov Z.I. - filologiya fanlari doktori (DSc), professor v.b.

Toirova G.I. - filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Murodov G.N. - filologiya fanlari doktori, professor

Eshbekov T.U. - filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Raxmatullayev Sh.N. - filologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)

Xalilova R.R. - filologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)

Saidov X.Sh. - filologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)

MUHARRIRLAR:

Raxmatova M.M. - filologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov M.M. - filologiya fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov A.M. - BuxPXTI “Xorijiy tillar” kafedrasi mudiri

"Scientific reports of Bukhara institute of psychology and foreign languages"
scientific-theoretical journal
EDITOR-IN-CHIEF:

Baratov Sharif Ramazanovich

doctor of psychology, professor, Full Member (academician) of the International Academy of Psychological Sciences

Deputy editor-in-chief:

Shoumarov G.B. - Academician of the Academy of Sciences of the Republic Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS

Responsible secretary:

Sobirova D.A. – Doctor of Psychology (DSc), professor

FOREIGN SCIENTISTS

Kozlov V.V. - Doctor of Psychology, academician (Russia)

Maliks S.B. - Doctor of Psychology, academician (Russia)

Maksimenko S.D. - Doctor of Psychology, academician (Ukraine)

Rejep Ozyurek - Doctor of Psychology, professor (Turkey)

Darya Gaysina - PhD, Genetics and Epigenetics, Faculty of Psychology, University of Sussex (England)

SCIENTISTS OF UZBEKISTAN
PSYCHOLOGICAL SCIENCES

Umarov B.M. - doctor of psychology, professor

Kadirov B.R. - doctor of psychology, professor

Kadirov U.D. - doctor of psychology, professor

Kadirov K.B. - doctor of psychology (DSc), professor

Abdurasulov R.A. - doctor of psychology (DSc), professor

Baratova D.SH. - doctor of psychology (DSc), professor

Utepberganov M.A. - doctor of psychology, professor

Nazarov A.M. - doctor of psychology (DSc), professor

Atabayeva N.B. - doctor of Psychology (DSc), professor

Fayziyeva M.Kh. - doctor of Psychology (DSc), professor

Karshiyeva D.S. - doctor of Psychology (DSc), professor

Abdullayeva D.U. - doctor of Psychology (DSc), professor

Arzikulov D.N. - doctor of Psychology (DSc), professor

Djurayev B. - doctor of Psychology (DSc), professor

Ayrapetova A.G. - doctor of Psychology (DSc), associate professor

Usmanova M.N. - candidate of psychology, professor

Raximova I.I. - doctor of philosophy in psychology (PhD), associate professor

Ostanov Sh.Sh. - doctor of philosophy in psychology (PhD), associate professor

Rustamov Sh.Sh. - doctor of philosophy in psychology (PhD), associate professor

Ibaydullayeva U.R. - doctor of philosophy in psychology (PhD), associate professor

Sobirov A.A. - doctor of philosophy in psychology (PhD), associate professor

PEDAGOGICAL SCIENCES

Ibragimov X.I. - Academician of the Academy of Sciences of the Republic Uzbekistan

Olimov Sh.Sh. - doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Abdullayeva B.S. - doctor of Pedagogical Sciences (DSc), professor

Hamroyev A.R. - doctor of Pedagogical Sciences (DSc), professor

Rajabov T.I. - doctor of pedagogic sciences (DSc), professor

Dilova N.G. - doctor of pedagogic sciences (DSc), professor

PHILOLOGY SCIENCES

Shodmonov Q.B. - doctor of Philology, professor

Gadoyeva M.I. - doctor of Philology (DSc), professor

Rajabov D.Z. - doctor of Philology, professor

Haydarov A.A. - doctor of Philology, professor

Astanova G.A. - doctor of Philology (DSc), professor

Rasulov Z.I. - doctor of Philology (DSc), professor

Toirova G.I. - doctor of Philology (DSc), professor

Murodov G.N. - doctor of Philology (DSc), professor

Eshbekov T.U. - doctor of Philology (DSc), professor

Rakhmatullayev Sh.N. - doctor of philosophy in philology (PhD)

Khalilova R.R. - doctor of philosophy in philology (PhD)

Saidov X.Sh. - doctor of philosophy in philology (PhD)

EDITORS:

Rakhmatova M.M. - Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences

Tursunov M.M. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences

Kurbonov A.M. - Head of the Department of Foreign Languages of BukhPFL

Axmedova Shoiraxon Bilalxanovna

Pedagogika fanlari nomzodi, PhD. Andijon viloyati
pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi,
"Aniq va tabiiy fanlar metodikasi" kafedrası dotsenti

INFORMATIKA FANI O'QITUVCHILARINING INNOVATSION FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH: NAZARIYA VA AMALIYOT

Annotatsiya. Ushbu maqolada informatika fani o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirish masalasi nazariy va amaliy jihatdan tahlil etilgan. Innovatsion fikrlashning mazmuni, uni shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar, shuningdek, zamonaviy ta'limda informatika o'qituvchisining roli yoritilgan. Tadqiqot doirasida o'qituvchilarning innovatsion kompetensiyasini baholash, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish holati va samarali metodik yondashuvlar o'rganilgan. Shuningdek, empirik tajriba asosida innovatsion fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiluvchi usullar taklif etilgan. Maqola informatika o'qituvchilarining kasbiy salohiyatini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: informatika fani, o'qituvchi, innovatsion fikrlash, pedagogik texnologiyalar, raqamli kompetensiya, kreativlik, metodika, ta'lim sifati, kasbiy rivojlanish, zamonaviy ta'lim.

РАЗВИТИЕ ИННОВАЦИОННОГО МЫШЛЕНИЯ У УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Абстрактный. В статье анализируется проблема развития инновационного мышления у учителей информатики с теоретической и практической точки зрения. Раскрывается содержание инновационного мышления, факторы, влияющие на его формирование, а также роль учителя информатики в современном образовании. В ходе исследования оценивалась инновационная компетентность педагогов, использование современных педагогических технологий и эффективных методических подходов. Также предлагаются методы развития инновационного мышления на основе эмпирического опыта. В заключение статьи даны научно-практические рекомендации, направленные на повышение профессионального потенциала учителей информатики.

Ключевые слова: информатика, учитель, инновационное мышление, педагогические технологии, цифровая компетентность, креативность, методология, качество образования, профессиональное развитие, современное образование.

DEVELOPING INNOVATIVE THINKING IN COMPUTER SCIENCE TEACHERS: THEORY AND PRACTICE

Annotation. This article analyzes the issue of developing innovative thinking of computer science teachers from a theoretical and practical perspective. The content of innovative thinking, factors influencing its formation, as well as the role of the computer science teacher in modern education are highlighted. The study examines the assessment of innovative competence of teachers, the use of modern pedagogical technologies, and effective methodological approaches. Also, methods for developing innovative thinking based on empirical experience are proposed. The article concludes with scientific and practical recommendations aimed at increasing the professional potential of computer science teachers.

Keywords: computer science, teacher, innovative thinking, pedagogical technologies, digital competence, creativity, methodology, quality of education, professional development, modern education.

Kirish. Bugungi kunda ta'lim tizimi jadal sur'atlar bilan rivojlanib, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va axborot-kommunikatsiya vositalarining keng qo'llanilishi bilan ajralib turadi. Ayniqsa, informatika fani bu o'zgarishlarning markazida bo'lib, zamonaviy o'quvchilarning raqamli savodxonligini shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Shu sababli informatika fani o'qituvchisining nafaqat texnik bilimlarga ega bo'lishi, balki innovatsion fikrlash qobiliyatini ham rivojlantirishi zarur. Innovatsion fikrlash — bu yangi g'oyalarni ilgari surish, muammolarga noodatiy va samarali yechimlar topish, o'zgaruvchan sharoitlarga moslasha olish qobiliyatidir. Informatika o'qituvchisi uchun bu — dars jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish, interaktiv va kreativ metodlardan foydalanish, shuningdek, o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rag'batlantirish demakdir.

Ushbu maqolada informatika fani o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirishning nazariy asoslari va amaliy jihatlari atroflicha yoritiladi. Shuningdek, ilg'or tajribalar, innovatsion yondashuvlar va zamonaviy metodlar tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim jarayoni raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va katta hajmdagi ma'lumotlar bilan uzviy bog'liq. Shu sababli informatika fani o'qituvchilarining kasbiy roli ortib bormoqda. Bugungi kunda nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarda tanqidiy va innovatsion fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Buning uchun o'qituvchining o'zi innovatsion fikrlovchi bo'lishi lozim.

Innovatsion fikrlash — bu mavjud muammolarga yangi, samarali va noodatiy yechimlarni topish qobiliyati. Informatika o'qituvchisi uchun bu — yangi dasturlash tillarini o'rganish, o'quv materiallarini interaktiv vositalar orqali yetkazish, o'quvchilarning ijodiy yondashuvlarini qo'llab-quvvatlash kabi jihatlarni o'z ichiga oladi.

Innovatsion fikrlovchi o'qituvchi:

- o'z ustida doimiy ishlaydi;
- zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtiradi;
- sinfda faollik va qiziqishni oshiruvchi metodikalarni qo'llaydi;
- o'quvchilarni mustaqil izlanishga undaydi.

Innovatsion fikrlashni shakllantirishda quyidagi nazariy asoslar muhim rol o'ynaydi:

1. Konstruktivizm — bilimlarni o'z tajribasi asosida o'zlashtirish g'oyasi. O'qituvchi yangi bilimni shunchaki beruvchi emas, balki o'quvchini yo'naltiruvchi bo'lishi lozim.
2. Metakognitiv yondashuv — o'z fikr jarayonlarini anglash va boshqarish ko'nikmasini shakllantirish.
3. Refleksiya — o'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qilish, xatolarni ko'rib chiqish va ularni to'g'rilashga intilishi.

Amaliy yondashuvlar. Informatika fani o'qituvchilarida innovatsion fikrlashni rivojlantirish uchun quyidagi amaliy yondashuvlar samarali hisoblanadi:

- STEAM-ta'limni joriy etish: Fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika integratsiyasi asosida darslarni tashkil etish.
- Onlayn kurslar va vebinarlar: Coursera, edX, Udemy kabi platformalar orqali zamonaviy IT-trendlarni o'rganish.
- Loyiha asosida o'qitish: O'quvchilarni real muammolar yechimiga yo'naltirish orqali innovatsion fikrlashni faollashtirish.
- Gamifikatsiya: O'quv jarayonini o'yin elementlari orqali jonlantirish.
- Kodlash mashg'ulotlari va xakatonlar: O'qituvchining ham, o'quvchilarning ham ijodiy fikrlashini kuchaytiradi.

Informatika fani o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirish zamonaviy ta'limda raqobatbardosh, bilimli va kreativ avlodni tarbiyalash uchun muhim omildir. Bu jarayon nafaqat individual rivojlanishni, balki butun ta'lim tizimining ilg'orlikka intilishini ta'minlaydi. Shuning uchun, o'qituvchilar uchun doimiy malaka oshirish, zamonaviy metodlarni egallash va pedagogik refleksiyani yo'lga qo'yish zarurdir.

Tadqiqotning dolzarbligi. Globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimida katta o'zgarishlar yuz bermoqda. Ayniqsa, informatika fanining ahamiyati ortib borayotgan bir paytda, bu yo'nalishda dars beruvchi o'qituvchilardan yangicha fikrlash, kreativ yondashuv va texnologik yangiliklarga moslashuvchanlik talab qilinmoqda. An'anaviy usullar va yondashuvlar zamonaviy ta'lim ehtiyojlarini to'liq qoplay olmayapti. Shu bois informatika fani o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri sifatida e'tirof etiladi. Innovatsion fikrlash o'qituvchiga dars jarayonini yanada samarali tashkil etish, o'quvchilarda ijodkorlikni rag'batlantirish, hamda zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi. Bunday kompetensiyani shakllantirish esa nafaqat o'qituvchining professional rivojlanishiga, balki butun ta'lim tizimining raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu sababli, informatika o'qituvchilarining innovatsion fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga doir nazariy asoslar va amaliy mexanizmlarni o'rganish bugungi kun ta'lim strategiyasining muhim tarkibiy qismidir.

Adabiyotlar tahlili. Informatika fani o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirish masalasi zamonaviy ta'lim jarayonining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bu sohadagi ilmiy izlanishlar, asosan, innovatsion fikrlashning mazmuni, metodologik asoslari, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi va raqamli texnologiyalar bilan integratsiyasi kabi jihatlariga qaratilgan. A.N. Shapoval (2019) o'z tadqiqotida innovatsion fikrlashni o'qituvchining yangicha pedagogik faoliyat yuritishi, yangilikka ochiqqligi, hamda o'z ustida doimiy ishlashi bilan bog'laydi. Uning fikricha, raqamli texnologiyalarni dars jarayoniga samarali tatbiq eta oladigan o'qituvchi zamonaviy ta'lim muhitining ajralmas bo'lagidir [1].

O'zbekistonlik pedagog olimlar, jumladan, M.X. Nishonov va M. Muxitdinovlarning izlanishlarida informatika fanining o'qituvchilari uchun innovatsion texnologiyalardan foydalanish malakalarini shakllantirish asosiy vazifa sifatida ko'rsatiladi. Ular dars jarayonida multimediali vositalar, test tizimlari, onlayn platformalar hamda robototexnika elementlaridan foydalanishni tavsiya qiladilar [2]. V.A. Slastyonin va M.M. Potashniklarning (2020) fikricha, pedagogik innovatsiyalarni amaliyotga tatbiq etishda o'qituvchining reflektiv tahlil qobiliyati asosiy rol o'ynaydi. Ular bu borada o'qituvchilarga doimiy ravishda kasbiy rivojlanish uchun sharoit yaratish zarurligini ta'kidlaydilar [3].

Xorijiy adabiyotlar tahlili ham informatika o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirish dolzarbligini tasdiqlaydi. Masalan, J. Spencer va A. Juliani (2017) tomonidan ishlab chiqilgan "Design Thinking in Education" modeli o'qituvchilar va o'quvchilarning muammolarga innovatsion yondashuv orqali yechim topishini o'rgatadi [4]. Ularning fikricha, bu yondashuv informatika darslariga ayniqsa mos keladi, chunki u texnologik bilimlar va kreativ fikrlashni uyg'unlashtiradi. Bundan tashqari, UNESCO va OECD tomonidan ishlab chiqilgan hisobotlarda (masalan, "Future of Education and Skills 2030") innovatsion fikrlash XXI asr kompetensiyalarining ajralmas qismi sifatida e'tirof etiladi [5]. Bu hujjatlarda o'qituvchilarning moslashuvchanlik, tanqidiy fikrlash va texnologik savodxonlik darajasini oshirish bo'yicha tavsiyalar berilgan. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, informatika o'qituvchisining innovatsion fikrlash darajasini oshirish zamonaviy ta'limning talabidir. Bu jarayonni faqat bilim berish bilan emas, balki amaliyot, tajriba va pedagogik refleksiya bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot muhokamasi. Tadqiqot davomida informatika fani o'qituvchilarining innovatsion fikrlash darajasi, uni shakllantiruvchi omillar va amaliy faoliyatdagi ifodalanish shakllari chuqur o'rganildi. So'rovnoma, intervyu hamda tajriba-sinov ishlari orqali to'plangan ma'lumotlar asosida quyidagi muhim jihatlar aniqlandi. Birinchidan, o'qituvchilarning aksariyati innovatsion fikrlashni muhim pedagogik kompetensiya sifatida tan oladi, biroq uni amaliyotda samarali qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelayotganliklarini bildirdilar. Asosiy muammolar sifatida texnik vositalar yetishmovchiligi, zamonaviy metodika va texnologiyalarni chuqur bilmaslik, shuningdek, vaqt cheklavlari ko'rsatib o'tildi. Ikkinchidan, tadqiqot jarayonida o'tkazilgan tajriba darslari natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlar (masalan, gamifikatsiya, loyiha asosida o'qitish, raqamli ta'lim platformalaridan foydalanish) o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi va o'qituvchilarning o'z ustida ishlashiga ijobiy turtki beradi. Xususan, sinfda interaktiv muhit yaratish va muammoli vazifalar yechimini birgalikda topish o'qituvchilarda kreativ yondashuvga asoslangan fikrlashni shakllantirgan.

Uchinchidan, innovatsion fikrlashning rivojlanishi ko'proq o'qituvchining o'z-o'zini rivojlantirishga bo'lgan intilishi, yangi pedagogik tajribalarni sinab ko'rishga tayyorligi va o'quvchilarning ehtiyojlarini hisobga olish darajasi bilan bog'liq ekani kuzatildi. Bu esa o'qituvchilarni doimiy ravishda malaka oshirish kurslariga jalb qilish, amaliy seminar va treninglar tashkil etish zaruratini ko'rsatadi.

To'rtinchidan, tahlillar shuni ko'rsatadiki, innovatsion fikrlash faqat texnik bilimlar bilan cheklanmaydi — u pedagogik refleksiya, muammoli vaziyatlarga moslashuvchan reaksiya bera olish, yangi metodlarni tanlay olish va ularni sharoitga qarab moslashtirish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi. Bu fikr ilgari tahlil qilingan nazariy manbalar bilan ham mos keladi.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatdiki, informatika o'qituvchilarining innovatsion fikrlash qobiliyatini rivojlantirish bo'yicha tizimli yondashuv zarur. Bu yondashuv quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

- doimiy metodik va texnik qo'llab-quvvatlash;
- amaliyotga yo'naltirilgan malaka oshirish dasturlari;
- hamkasblar bilan tajriba almashish muhitini shakllantirish;

- innovatsion faoliyatni rag'batlantiruvchi mexanizmlarni yaratish.

Shuningdek, informatika fanining o'ziga xosligi — ya'ni, tez-tez yangilanadigan texnologiyalar, dasturlash vositalari va IT muhitining doimiy o'zgarib borishi — o'qituvchidan doimiy yangiliklarga ochiq bo'lishni, o'rganuvchanlikni va moslashuvchanlikni talab qiladi. Bu esa innovatsion fikrlashni nafaqat zarurat, balki kasbiy omon qolish vositasi sifatida ham e'tirof etishga asos bo'ladi.

Xulosa. Informatika fani o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirish zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanmoqda. Ushbu tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion fikrlash nafaqat yangi texnologiyalardan foydalanish bilan bog'liq, balki pedagogik yondashuvda yangilik yaratish, ijodiy qarorlar qabul qilish va o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan keng qamrovli kompetensiyadir.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, o'qituvchilarda innovatsion fikrlashni shakllantirishga to'sqinlik qilayotgan asosiy omillar texnik bazaning yetarli emasligi, zamonaviy metodikalarga bo'lgan cheklangan kirish imkoniyati va kasbiy rivojlanish uchun resurslarning kamligidir. Shu bilan birga, innovatsion yondashuvlar qo'llanilgan tajriba darslari o'quv jarayonining samaradorligini oshirganini ko'rsatdi.

Tadqiqot asosida quyidagi muhim xulosalarga kelindi:

- Informatika o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirish ularning kasbiy faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqadi;
- Innovatsion fikrlashni shakllantirish doimiy o'rganish, refleksiya, hamkorlik va tajriba almashish orqali amalga oshiriladi;
- Ta'lim tizimida bu yo'nalishda metodik, texnik va psixologik qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish zarur;
- Malaka oshirish kurslari, treninglar va innovatsion loyihalarga jalb etish informatika o'qituvchilarining zamonaviy ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, informatika o'qituvchisi innovatsion fikrlovchi bo'lmasdan turib, raqamli asrning talablari darajasida ta'lim berish imkonsiz. Shu sababli, innovatsion fikrlashni shakllantirishga qaratilgan tizimli yondashuv bugungi kun ta'lim strategiyasining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Shapoval A.N. (2019). *Pedagog innovatsion faoliyatining nazariy asoslari*. Moskva: Pedagogika nashriyoti.
2. Nishonov M.X., Muxitdinov M. (2021). *Axborot texnologiyalarini o'qitishda innovatsion yondashuvlar*. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Slastyonin V.A., Potashnik M.M. (2020). *Pedagogik innovatsiyalar asoslari*. Sankt-Peterburg: Rech.
4. Spencer J., Juliani A. (2017). *Empower: What Happens When Students Own Their Learning*. IMpress Publishing.
5. OECD (2020). *The Future of Education and Skills 2030*. Paris: OECD Publishing.
6. Karimov R.X. (2020). *Informatika fanini o'qitishda raqamli texnologiyalarni qo'llashning samarali usullari*. Toshkent: O'zbekiston pedagogika nashriyoti.
7. Bobonazarova D.Sh. (2021). *Innovatsion pedagogik texnologiyalar va ularning o'quv jarayonidagi o'rni*. Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.
8. Mishra P., Koehler M.J. (2006). *Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK): A Framework for Teacher Knowledge*. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054.

"BUXORO PSIXOLOGIYA VA XORIJIY TILLAR INSTITUTI ILMIY AXBOROTNOMASI"

Ilmiy-amaliy jurnalida maqolalar chop ettirish tartiblari haqida

1. Ilmiy maqolalarning hajmi 3000-4000 soʻzdan iborat boʻlishi kerak.
2. Maqolaning asosida matnning kamida 60-70 % muallifning shaxsiy izlanishlari natijasiga asoslanishi lozim (topshirilgan maqolalar "Antiplagiat" tizimi yordamida tekshiriladi).
3. Maqolaning matni, formula va jadvallarni **Microsoft Word (2003-2010 versiyasida)** dasturidan foydalanib tayyorlash kerak.
4. Windows asosidagi matn *dasturi redaktorining parametrlari*:
 - 2 sm dan standart hoshiyalar qolishi kerak;
 - shrift Times New Roman, kegel – 12;
 - satrlar orasidagi interval – 1 sm.;
 - matnni kengligi boʻyicha tekislash;
 - abzats 1 sm;
 - sahifani tanlash uchun oriyentatsiya – kitob sahifasi;
 - MS Word dasturi yordamida ishlangan rasmlar qabul qilinmaydi. Barcha rasmlar va jadvallar nomerlanishi, nomlanishi hamda manbasi koʻrsatilishi shart.
5. Grafik va diagrammalar oq-qora formatda boʻlishi zarur.

Ilmiy maqolaning tuzilishiga nisbatan ilgari suriladigan talablar:

1. Muallifning ORCID raqami boʻlishi shart.
2. Maqolaning nomi 12 soʻzdan oshmasligi kerak va UDK raqamlari boʻlishi lozim.
3. Maqola muallif(lar)i ismi-sharifi; ilmiy unvoni, darajasi, oliy taʼlim muassassi (*tashkilot*)ning nomi, ish joyi, egallab turgan lavozimi, ish joyi manzili (*qisqartmalar ishlatilmasin!*). Mualliflar bir nechta boʻlsa ularning har biri haqida toʻliq maʼlumotlar berilishi shart; (barcha maʼlumotlar 3 tilda: oʻzbek, rus, ingliz tillarida boʻlishi shart)

4. Material matni tuzilishi jihatidan

Kirish

Metodlar

Natijalar va Munozara (Introduction, Methods, Results, and Discussion, Conclusion)ga ajratilishi, har bir boʻlimi uchun sarlavhalar berilishi kerak.

Quyida keltirilgan misolga eʼtibor bering:

Annotasiya (Abstract) (150-200 soʻzdan iborat boʻlishi kerak) (3 tilda: oʻzbek, rus, ingliz tillarida boʻlishi shart)

Вводная информация/актуальность (Background):

- Цель (Objective);
- Методы (Methods);
- Результаты (Findings);
- Выводы (Conclusions);

Ключевые слова (Keywords). (3 tilda: oʻzbek, rus, ingliz tillarida boʻlishi shart)

ВВЕДЕНИЕ (Introduction)

МЕТОДЫ (Methods)

РЕЗУЛЬТАТЫ (Results) (CHIZMA, JADVALLAR boʻlishi shart)

ОБСУЖДЕНИЕ (Discussion)

ЗАКЛЮЧЕНИЕ (Conclusion)

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ (References):

1. Familiya, I.O. (2016). *maqola nomi*. Shahar: nashriyot uyi. Elektron manzili. URL:
2. Familiya, I.O., Familiya, I.O. (2017). *maqola nomi*. Shahar: nashriyot, 15(1), 24-32 s. Elektron manzili. URL:
3. Familiya, I.O. (2017). *maqola nomi*. Shahar: nashriyot. Retrieved from <http://lkds.j>

MAHALLADA PSIXOLOGIK XIZMAT IJTIMOIIY – PSIXOLOGIK MUAMMO

SIFATIDA (3 tilda: o‘zbek, rus, ingliz)

Barotova Dilafruz Sharifovna,

Buxoro psixologiya va xorijiy tillar instituti “O‘quv ishlari va ilmiy innovatsiyalar bo‘yicha prorektor” psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (3 tilda: o‘zbek, rus, ingliz)

[https://orcid.org/ 0000-0002-2100-3222](https://orcid.org/0000-0002-2100-3222)

Annotatsiya. 150-200 so‘zdan iborat bo‘lishi kerak. **(3 tilda: o‘zbek, rus, ingliz)**

Kalit so‘zlar: 8-10 ta. **(3 tilda: o‘zbek, rus, ingliz)**

KIRISH. ВВЕДЕНИЕ (Introduction)

METODLAR. МЕТОДЫ (Methods)

NATIJALAR. MULOHAZA. РЕЗУЛЬТАТЫ (Result and Discussion) (ChIZMA, JADVALLAR bo‘lishi shart)

Xulosa va tavsiyalar. ЗАКЛЮЧЕНИЕ (Conclusion)

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati. СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ (References):

1. Familiya, I.O. (2016). *maqola nomi. Shahar: nashriyot*. Elektron manzili. URL:
2. Familiya, I.O., Familiya, I.O. (2017). *maqola nomi. Shahar: nashriyot*, 15(1), 24-32 s. Elektron manzili. URL:
3. Familiya, I.O. (2017). *maqola nomi. Shahar: nashriyot*. Retrieved from <http://lkds.j>

DIQQAT: O‘ZBEK TILIDAGI BARCHA YOZUVLAR LOTIN ALIFBOSIDA

	O'quvchilarda o'zbek musiqa folklori haqidagi tasavvurlarni shakllantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari
79	Ostonov Jasur Shopirjonovich Talabalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari
83	Ozodova Madina Hamza qizi Kreativ yondashuv asosida o'quvchilarning muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishning metodik zarurati
87	Pulatova Firangis Naimovna Globallashuv sharoitida yoshlar shaxsiy identifikatsiyasining shakllanishida oilaning roli: an'anaviy va zamonaviy tarbiya usullari tahlili
93	Qodirova Dilnoza Murtazoyevna Socio-psychological characteristics of the development of communicative competence of future psychologists
98	Axmedova Shoiraxon Bilalxanovna Informatika fani o'qituvchilarining innovatsion fikrlashini rivojlantirish: nazariya va amaliyot
102	Xoldarova Nodiraxon Husanboy qizi A psycholinguistic perspective on the gradual phenomenon in English and Uzbek lexical and semantic systems
109	Rustamov Shavkat Shuxrat o'g'li Talabalarining innovatsion kompetentligini shakllantirishda kreativ ta'lim texnologiyalarining roli
113	Safoev Hasan Aminovich Sportchilarning qaror qabul qilish strategiyalari va ularning shaxsiy xususiyatlari o'rtasidagi bog'liqlik
117	Saydullayev Djamoliddin Yaxshiboyevich Talabalarda ma'naviy-axloqiy tarbiyaning pedagogik va psixologik asoslari
122	Tursunov Jo'rabek Baxtiyarovich Talabalar o'quv faoliyatini samaradorligini oshirishda milliy qadriyatlardan foydalanishning psixologik adabiyotlarda yoritilishi
126	Usmonova Surayyo Muxidinovna O'qituvchilarning kasbiy stressini boshqarishning psixologik va metakognitiv usullari
131	Xasanova Saidaxon Ganijonovna Xavotirlanishning bolalar psixologiyasiga ta'sirini kamaytirishning psixoterapevtik yondashuvlari
135	Xolova Mohigul Shavkatovna, Yoqubjonova Gulchiroy Xaminjon qizi Gender tenglikka erishish yo'lidagi huquqiy asoslar
141	Yunusova Go'zal Sultonovna, Norxo'jayeva Dilnozaxon Odilxon qizi Boshqaruv tizimida psixologik xizmatning o'ziga xosligi
145	Ахмадов Назиржон Рахматович Социально-психологические факторы, влияющие на формирование конструктивного поведения подростков
148	Sharopova Zarnigor Tolib qizi Tanqidiy fikrlash va ijodiy tafakkur fikrlash poydevoridir

**BUXORO PSIXOLOGIYA VA XORIJIY TILLAR INSTITUTI ILMIY
AXBOROTNOMASI ILMIY-AMALIY JURNAL**
№ 3, 2025

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **2023-yil 22-fevral № 064916-sonli** guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2023 yil 29 dekabrda 347-son qarori bilan **10.00.00 – filologiya, 13.00.00 – pedagogika, 19.00.00 – psixologiya** fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

**Buxoro psixologiya va xorijiy tillar
instituti ilmiy axborotnomasi // ilmiy-amaliy jurnal. - Buxoro, 2025.
№ 3. – 379 b.**